

«Visādas armijas esmu redzējis, bet tik labu kā Latvijas, nekad,» pēc bermontiešu sakāves rakstīja Rainis. Varbūt tas kādam liksies paradokssāli, bet šos cildinošos vārdus rosināja kāds mūsdienu izpratnē triviāls iemesls – satiekot uz ielas Raini ar studentiem, garām ejošā kareivju rota pārtrauca dziesmu un viņus militāri sveicināja... Bet – mainās laiki, mainās tikumi, un no cieņas izrādīšanas līdz atklātai vienaldzībai, pat necieņai, dažkārt ir tikai viens solis.

Šodien viņi ir vairs tikai deviņi, un šodien šos dzīvojos palikušos vīrus, kuri piedalījās Latvijas pirmās brīvvalsts brīvības cīņās, atceras vairs tikai Kara muzejs... Bet toreiz, pirms septiņdesmit deviņiem gadiem, viens no viņiem – Antons Brūveris – bija jauns un spara pilns un kopā ar brāli pēļņas darbos Igaunijā zāģēja mežus, īsu brīdi turpat Igaunijā bija sarkanarmijas rindās, tad, kā pats saka, *bul-ti-gauņi no sarkanigauņiem* atpestījuši, un sekoja dienests jaunajā Latvijas armijā. Latvijas armijai vajadzēja vīrus ar kaut vai minimālu dienesta pieredzi, un nebija svarīgi, vai tā gūta cariskās Krievijas, sarkanarmijas, vai Vācijas armijā. (Šodien bieži vien tiek piemirsts, ka to *tīro*, svešas armijas neredzējušo Latvijas armijas virsnieku un karavīru tajos gados nemaz nebija un nevarēja būt – viņi vienkārši vēl nebija izauguši...) Galvenais bija uzticība Dzimtenei un vēlme tai kalpot, vēlme piedalīties **savas zemes** atbrīvošanas cīņās.

Šo attieksmi pret tēvzemi sir-mīte cīņu dalībnieki saglabājuši arī šodien. Antons Brūveris nav noslīdzis pagātnes atmiņās, bet aktīvi interesējas par otrās Latvijas Republikas drošību un labklājību, taču nevarētu teikt, ka valsts viņam atbildētu ar to pašu.

1919. gada maijā Antons Brūveris iestājās 2. Cēsu kājnieku pulka 2. artilērijas baterijā un kopā ar to izgāja visus kauju ceļus līdz pat Bermonta armijas sagrāvei. Šis ceļš nebija no viegla-

DAINIS BUŠMANIS

Lai arī dzīve nav viņu lutinājusi, brīvības cīņu dalībnieks Antons Brūveris joprojām ir dzīves prieka un spara pilns.

ļiem – redzēts un piedzīvots tika daudz, līdz 1920. gada 11. novembrī, braucot pāri pontonu tiltam Rīgā, viņš dzirdēja ska-

nam baznīcu zvanus, kuri vēstīja par bermontiešu padzišanu no Rīgas. Tomēr šoreiz nerunāsim par pašām brīvības cīņām,

bet par valsti, kuras neatkarību un patstāvību viņi izcīnīja.

Turpinājumu, lūdzu, lasiet 2. lpp.

Viens no brīvības cīņu aizmirstajiem lieciniekiem

Viens no brīvības cīņu aizmirstajiem...

Turpinājums no 1. lpp.

Izkarojies vai visā Latvijā, Brūvera kungs savulaik no Latvijas valdības pie Līvānu muižas saņēma zemi — 13,1 ha. Saņēma kā pateicību, kā balvu par godam veikto darbu. «Pēc vāciešu padzišanas no Līvāniem atnāk baterijas komandieris un prasa — nu puiši, kurā muižā jūs gribat zemi? Atbildu, ka — Līvānos, bet tur lielinieki vēl priekšā. Komandieris tik atmet ar roku un saka, ka es to zemi dabūšu.» Un dabūja arī — līdz 1928. gadam pat nodoklis nebija jāmaksā. Pēc tam gan — pagasta nodevas 13 latu gadā — lats par hektāru...

Padomju varas gados par piedalīšanos brīvības cīņās, protams, labāk bija klusēt. Arī ar darbu un mīlestību iekoptā zeme pārgāja kolhoza īpašumā. Kolhoza darbos par mazāk nekā simbolisku samaksu — trīs līdz piecām kapeikām dienā — nācās rauties melnās miesās, bet tā jau klājās netikai brīvības cīņu dalībniekiem vien, tā bija daudziem. Labi vēl, ka nenācās izbaudīt Sibīrijas priekus.

Mainās laiki, mainās varas, un mainās arī attieksme pret brīvības cīņu dalībniekiem. Pēc 1990. gada 4. maija Neatkarības deklarācijas gaisā virmoja brīv-

Antons Brūveris 1921. gada jūnijā.

bas eiforija, apziņa, ka tautas ilgi lolotais sapnis beidzot atkal guvis piepildījumu un nav bijušas veltas pirms septiņdesmit gadiem izcīnītās cīņas...

Taču izrādās, ka apbalvojumi,

gods un slava šobrīd pienākas pie varas esošajiem, nevis tiem, kuri gandrīz pirms astoņdesmit gadiem, nežēlodami savu dzīvību, izcīnīja brīvu un neatkarīgu Latviju...

Jau pagājušajā gadā Kara muzejs desmit pēdējos (!) dzīvus palikušos brīvības cīņu dalībniekus izvirzīja apbalvošanai ar Triju Zvaigžņu ordeni, taču šis ierosinājums joprojām nez kur kļīst **neatkarīgās** Latvijas birokrātijas gaitēnos. Pirms gada bija dzīvi desmit brīvības cīņu karotāji, šodien vairs tikai deviņi, un ej nu sažini, cik viņu būs, kad valsts lietas lemjošie vīri un sievas beidzot attapsies, ka viņi — mūsu vēstures neatņemama sastāvdaļa — pelnījuši kaut mazdrusciņ cieņas un uzmanības.

Likteņa ironija — kopā ar Brūvera kungu dzīvo viņa dēls, kuram krievu armijas rindās nācies izkaroties Otrajā pasaules karā. Un, lai arī vācu karapūļus no Latvijas zemes triekuši abi, atceras tikai vienu. Kamēr Latvijas valdība par brīvības cīņu dalībnieku eksistenci šķiet piemirsusi, Lielā Tēvijas kara veterāni saņem Krievijas prezidenta Jelcina parakstītu apsveikumu un, lai arī nelielu, tomēr naudas prēmiju. Savukārt Latvijas armijas veterāni var cerēt vienīgi uz sociālo nodalju izsniegtu nabadzības pabalstu — visu šo gadu laikā Brūvera kungs trīs reizes saņēmis pa desmit latiem... Neko teikt, tiešām smalka attieksme pret tiem, kuri ar savām asinīm reiz izkaroja

Latvijas brīvību! Bet varbūt tā valsts, kuras labā viņi nežēloja dzīvības, tiem dažiem dzīvi palikušiem sarūpējusi kādus atvieglojumus? Piemēram, iespēju ātri un bez birokrātiskām formalitātēm atgūt reiz svešvaras atņemto zemi? Izrādās, tā nav — likuma nepilnību dēļ savas zemes vietā Brūvera kungs varbūt saņēms vienīgi kompensācijas sertifikātus.

«Nekādus kalnus jau mēs negāzām — ko mums lika, to darījām, un, kur mūs sūtīja, tur gājām,» viņš saka, bet — nebūtu toreiz to darītāju, tad Dievs vien zina, kā mūsu zemei būtu griezis likteņa rats.

1996. gada jūnijā Cēsu kauju piemiņas pasākumā 96 gadus vecais brīvības cīņu karavīrs teica: «Mēs Latvijas brīvību izcīnījām, jūsu pienākums to nosargāt.» Un mēs arī sargājam — ar korumpētu politiķu labi koptajām rokām, ar negodīgiem muitniekiem un robežsargiem, ar nabadzības limeņa celšanos, ar studentu protesta akcijām pret obligāto valsts dienestu un — galu galā — ar necieņu pret savas valsts vēstures vēl dzīvajiem lieciniekiem. Varbūt padomāsim par viņiem, pirms celsim šampāniera glāzi par godu Lāčplēša dienai? ■